

DESCRIPCIO MATERIALS: Ha aparegut: Campaniana B, ceràmica ibèrica comuna, ceràmica ibèrica a mà, àmfora Itàlica, àmfora romana local, *dolia*.

FASES-CRONOLOGIA: Epoca republicana, possiblement s. I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa fortuïta.

BIBLIOGRAFIA: BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Material que podria no estar ben bé *in situ*, sinó provenir d'una aportació del torrent. Es possible que es tracti del mateix jaciment que "Can Roig" (nº 7.13), també amb material superficial. Potser les estructures es trobarien entre els dos indrets.

VALORACIO: Jaciment testimoni del moment republicà, amb el valor relatiu d'una troballa d'aquest tipus. Cal destacar la coexistència de material ibèric i romà republicà.

Nº ORDRE: 7.7

NOM JACIMENT: Santa Anna / Can Nolla.

MUNICIPI: Premià de Dalt (Mapa nº 4).

SITUACIO: Al costat esquerra de la carretera de Premià de Mar a Vilassar de Dalt, a sobre i a sota de l'A-19. Actualment es travessat per una riera, desviada en època moderna. 65-50 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Es tracta de dos nuclis de troballes diferents, l'ermita de Sta. Anna i Can Nolla, que per la seva proximitat i relació espacial cal considerar un únic jaciment (BURJACHS ET ALII 1987). PREVOSTI (1981a p.113), en canvi, els separa.

- A l'Est de l'ermita de Sta. Anna aparegueren unes estructures d'habitacions amb estucs a la paret, les quals mesuraven 0.50 m. de gruix. Va apareixer també una conducció d'aigües construïda amb morter de calç, de la que se'n va destapar una llargada d'uns 2.5 m. A uns 5.5 m. de les parets hi havia uns fonaments de maçoneria de 70 cm. de gruix, de la mateixa construcció. Per aquest lloc també es van trobar restes de paviment d'*opus signinum*. També aparegueren diversos enterraments de tègula i àmfora.

- A Can Nolla, en fer unes obres, va apareixer material arqueològic. A part, fou localitzada una

necròpolis tardorromana, amb tombes de tègula i àmfora, i es recuperaren fragments de *signinum*.

DESCRIPCIO MATERIALS: Encara que probablement es tracta d'un mateix jaciment, descriurem el material aparegut de manera separada segons cada sector:

SANTA ANNA. Material inventariat per PREVOSTI (1981a), al qual s'ha afegit l'aparegut en uns sondetjos de l'A.E.C.C. del 1978-79 que M. Prevosti no va poder estudiar (recollits per BURJACHS ET ALII 1987).

Ceràmica fina:

* Campaniana B: 1 frag. de fons F. Lamb. 1.; altres fragments.

* T.S. Aretina.

* T.S. Sud-gàl·lica, T.S. Hispànica, T.S. Clara A, T.S. Clara D.

Ceràmica comuna:

* Comuna ibèrica: ibèrica a torn.

* Ibèrica a mà.

* Grisa emporitana.

* Comuna romana: documentades les formes V. 1, V. 22, V. 14.

* Parets fines: 1 frag. cubilet tipus V. 24

* Àmfora ibèrica.

* Àmfora púnica: 1 frag. possible Mañà A.

* Àmfora romana: - 1 frag. àmfora Greco-Itàlica.

- 1 frag. Dressel 1 B.

- 1 frag. Dressel-Pascual 1.

Altres materials:

* Un anell que presenta en negatiu el colom de la pau, la branca d'olivera i el chrismó.

* Fragments de llànties.

* Fragments de copa de vidre.

* 1 frag. de columna de marès, 1 frag. columna feta amb rajoles.

CAN NOLLA. El conjunt de materials inclou (PREVOSTI 1981a p.111):

Ceràmica comuna:

* Grisa emporitana: 1 gerreta bitroncocònica quasi complerta.

* Comuna ibèrica: 1 frag vora d'olla amb la vora cap endins; diversos frags. amb la vora cap enfora.

* Comuna romana: documentada la F. V. 5.

* Àmfora ibèrica: 8 nanses; 1 frag. de cos.

* Àmfora romana: 2 frags. Dressel 1A; 1 frag. Dressel 2/4.

Altres materials:

* 1 frag. de vora de *dolium*.

* Frags. de tègula.

* 2 pesos de teler; diversos pesos de teler fets amb tègula amb un forat al mig, reaprofitada.

* 1 granet de collar de pasta vítreia; frags. de vidre.

* Monedes: 1 As ibero-romà; 3 monedes Baix Imperials.

FASES-CRONOLOGIA: Segons J. SANMARTI (1986 p. 807), el fragment d'àmfora que segons M. Prevosti podria ser Maña A, així com la Greco-Itàlica, podrien ser indicatius d'un hàbitat de l'ibèric ple. Cal pensar, però, que l'àmfora Greco-Itàlica sembla més indicativa d'un contexte de s. II a.C. (NOLLA-NIETO 1990).

L'assentament podria començar al s. II a.C. (àmfora Greco-Itàlica, àmfora ibèrica, Dressel 1A), perdurant durant el s. I a.C. (Campaniana B, Dressel 1B), i arribaria a època Augustea, Alt i Baix Imperial.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes fortuïtes. Excavacions de l'A.E.C.C. dels anys 1978-79.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, COLL 1984, SANMARTI 1986, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: El jaciment, especialment la zona de "Sta. Anna", pot estar relacionat amb el jaciment "a 200 m. de l'autopista" (nº 7.10). Es també molt probable que el jaciment estigui relacionat amb el jaciment "Jardi Park" (nº 7.14), excavat recentment.

Es interessant veure com el conjunt de Can Nolla correspon a un nucli amb materials majoritàriament ibèrics, però ja d'època republicana (amb elements com la tègula, indicatiu clar de romanització), mentre que a Sta. Anna hi ha, a part de materials ibèrics i republicans, un lot clar Alt i Baix Imperial, absent a Can Nolla. Podria tractar-se potser d'un indicatiu de petit desplaçament de l'hàbitat, de concentració entorn Sta. Anna, en època Alt-Imperial.

VALORACIO: Es un assentament amb materials antics, del s. II a.C., que perdura fins època Baix Imperial i posterior (continuitat de culte i d'enterrament a l'indret). Els materials republicans, els que aquí ens interessen, de nou presenten una associació entre materials romans republicans i materials clarament ibèrics (amb presència de ceràmica a mà). El desconeixement de les estructures associades a aquests materials, però, no permet anar més enllà.

Nº ORDRE: 7.8

NOM JACIMENT: Pont de Premià (Torre Rosendo Riera).

MUNICIPI: Premià de Dalt (Mapa nº 3).

SITUACIO: Camp sota mateix de l'A-19, en el pont de la carretera Premià de Mar - Premià de Dalt. 50 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En el salvament de les obres de l'autopista A-19, l'A.E.C.C. va trobar una sitja aïllada que contenia material ibèric i romà. Sembla que es conservaven altres sitges, de les que es tenen notícies, però no se'n conserven materials (PREVOSTI 1981 p. 117-118).

DESCRIPCIO MATERIALS: El material conservat és el següent (BURJACHS ET ALII 1987):

Ceràmica fina:

* Campaniana B: 1 fons de pàtera F. Lamb. 5 o 7, amb decoració d'estries a rodeta amb cercles incisos; diversos frags. informes.

Ceràmica comuna:

* Comuna ibèrica a torn i a mà (amb decoració d'incisions).

* Amfora ibèrica.

* Amfora púnica: 1 frag. amb segell de Tanit.

* Amfora romana: Dressel 1, Pascual 1, Dressel 2/4 itàliques, Beltran 85.

Altres materials:

* Restes de *dolia* romanes i púniques.

* Tègula i *imbrices*.

FASES-CRONOLOGIA: La Campaniana B pot ser datada de finals de s. II inici s. I a.C.. L'absència de Campaniana A fa pensar més aviat en s. I a.C. De tota manera, el fet de tractar-se d'un nivell d'amortització d'una sitja fa difícil establir una cronologia (no tenim cap dada d'una possible estratigrafia dels nivells de reompliment), i no sabem si fou reomplerta d'una sola vegada. L'amplitud cronològica dels materials dificulta encara més aquesta valoració.

De tota manera el conjunt de materials mostra bastant homogènenament un contexte de s. I a.C., amb elements púnics potser anteriors, i una pervivença fins les Pascual 1, moment en que la sitja s'amortitza definitivament.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa fortuïta, amb recollida del material aparegut.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Jaciment totalment destruït en construir-se l'A-19.

VALORACIO: Es possible que es tractés d'un conjunt de sitges, amortitzades bé d'una vegada, amb material portat d'algun punt proper, o bé lentament, de manera paulatina. Sigui d'una manera o bé d'un altre, cal pensar que el material del reompliment ha

d'estar relacionat amb un punt proper, lligat a les sitges, que ja pot existir a principis del s. I a.C. (Campaniana B, àmfora ibèrica) -si bé desconeixem la cronologia dels elements púnics-. No sabem de quin tipus d'assentament es tracta (però de nou hi ha materials típics ibèrics (ceràmica a mà) associats als romans).

NO ORDRE: 7.9

NOM JACIMENT: Ca l'Escoda i Can Colomer.

MUNICIPI: Premià de Dalt (Mapa nº 3).

SITUACIO: Ca l'Escoda és al costat dret del torrent Castell, i Can Colomer entre el torrent Castell i el torrent Malet. Estan a tocar del Camí del Mig. Els dos punts estan a 200 m. l'un de l'altre. 25-40 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En fer succesius rebaixos, foren destruïdes diverses parets i paviments a Ca l'Escoda i a Can Colomer (entre ells un mosaic de tesselles blanques i negres, i paviments de *signinum* i de *testaceum*). A Can Colomer, a més, segons el propietari, es destruï una estructura que per la descripció podria ser possiblement un forn.
- Molt a prop d'aquests dos punts, de fet situat entre els dos, es coneix l'existència d'un forn que ha estat localitzat però no excavat. Sembla un forn d'una sola cambra. De fet en aquest camp s'ha trobat també restes d'una tègula recremada i deformada, així com altres materials romans.

DESCRIPCIO MATERIALS: Trobats en el curs de prospeccions (PREVOSTI 1981a p.119):

Ceràmica fina:

- * T.S. Aretina: 1 frag. vora.
- * T.S. Clara A (7 frags.), T.S. Clara C (2 frags.), T.S. Clara D (1 frag.).

Ceràmica comuna:

- * 1 frag. *dolium*.
- * 1 frag. vora d'àmfora.
- * 29 tesselles blanques i negres.
- * Fragments de paviment de *signinum*.

FASES-CRONOLOGIA: Cal pensar en una cronologia inicial en època Augustea, amb llarga perduració.

ACTUACIONS REALITZADES: Treballes des dels anys 30. El 1979 es destrueix bona part del jaciment durant uns rebaixos.

El 1979-80 l'A.E.C.C. troba el forn en obrir-se un camí. Forn no excavat.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Es tracta amb tota probabilitat d'un sol jaciment. Cal relacionar-lo amb el jaciment de "las Pergolas" (nº 7.4), i potser amb "Palmar Hotel" (nº 6.2).

VALORACIO: Es tracta d'un nucli relacionat amb un forn, amb alguna dependència amb paviment de mosaic, el que pot indicar-nos l'existència probablement d'una *villa* Alt-Imperial. De tota manera el jaciment és interessant, i per això està aquí recollit, perquè ha estat relacionat, donada la proximitat, amb la necròpolis del Palmar Hotel (nº 6.2). Cal destacar, però, que l'arc cronològic que presenta aquesta *villa* és substancialment diferent del de la necròpolis, que comença en un moment republicà clar.

Nº ORDRE: 7.10

NOM JACIMENT: A 200 m. de l'autopista.

MUNICIPI: Premià de Dalt (Mapa nº 3).

SITUACIO: A uns 200 m. per sobre l'A-19, entre la carretera i la riera de St. Pere. 55 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Sense estructures, material superficial.

DESCRIPCIO MATERIALS: Fragments de ceràmica (majoritàriament informes) de Campaniana B, àmfora ibèrica, comuna ibèrica, T. Sigil.lata Hispànica, T.S. Clara A, comuna romana i tègules.

FASES-CRONOLOGIA: Conjunt d'època republicana i Alt-Imperial.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa superficial.

BIBLIOGRAFIA: BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Material recollit per Pere Casasola el 1979.

VALORACIO: Típic conjunt ceràmic que trobem sovint en jaciments del Maresme, encara que en aquest cas es tracta d'un material poc indicatiu donades les condicions i la naturalesa dels materials.

Nº ORDRE: 7.11

NOM JACIMENT: Partida de Fosses o Clotes.

MUNICIPI: Premià de Dalt (Mapa nº 3).

SITUACIO: Entre el Torrent dels Blocs o de Fosses i un turonet que hi ha al N.E. 75 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest indret (una àrea d'uns 180 m. quadrats, plena de materials en superfície) foren destruïdes diverses sepultures anys enrera. Posteriorment el Sr. Galera hi practicà una excavació, descobrint diverses habitacions pavimentades d'*opus signinum* i 3 o 4 dipòsits col·locats cadascun a un nivell inferior al precedent, tots de costat. També es va trobar una pedra de premsa d'oli.

DESCRIPCIO MATERIALS: S'han conservat els següents materials PREVOSTI 1981a p. 102-106):

Ceràmica fina:

- * Campaniana A: 1 frag. informe.
- * Campaniana B: 1 frag. F. Lamb. 2; 1 frag. fons de plat; 2 frags. informes.
- * Imitació Campaniana B: 1 frag. informe pasta gris-marronosa i el vernís quasi perdut, segurament una imitació local.
- * T.S. Sud-gàl·lica (5 frags.), T.S. Hispànica (2 frags.), T.S. Clara A (1 frag.), T.S. Clara D (2 frags.). (TOTAL CERAMICA FINA: 16 FRAGMENTS)

* Ceràmica comuna:

- * Comuna ibèrica: 1 frag. vora de kalathos; 18 frags. informes de pasta sandvitx.
- * Parets fines: 1 frag. vora d'un vas girada cap enfora.
- * Comuna romana: Documentades formes V. 1A, V. 1, V. 3, V. 10, V. 44.
- * Àmfora ibèrica: 2 frags. de vores d'àmfora ibèrica; 1 frag. de nansa.
- * Àmfora romana: 4 frags. àmfora romana, no determinada.

Altres materials:

- * Diversos fragments d'escòria de vidre (i una ampolla de vidre aixafada, feta malbé de fàbrica).
- * Escòria de ferro.
- * 1 frag. *tegula mamatae*.
- * 1 pedra de premsa d'oli.
- * 1 fusaiola de gran volum.

FASES-CRONOLOGIA: Els nivells inicials de l'assentament corresponen segurament a inicis de s. I a.C. (Campaniana B). El jaciment perdura fins el Baix Imperi. Es difícil donar més puntualitzacions donat el volum de material recuperat.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavat als anys 70 pel Sr. Galera i els seus col·laboradors. Ja s'havien destruït algunes sepultures anys enrera.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Prop d'aquest jaciment (entre Can Sobirà i Cal Perdut de Dalt, jaciment nº 110 de PREVOSTI 1981a), M. Prevosti ha documentat un altre jaciment, amb materials superficials (troballa de tègules, una d'elles amb dos forats). Durant l'elaboració de la carta arqueològica, però, s'ha constatat que es tracta del mateix jaciment.

VALORACIO: Es tracta d'un assentament del qual coneixem una part clarament funcional o industrial. L'indici d'una construcció més residencial (fragment de *tegula mamatae*) és per ara sols un indici. PREVOSTI (1981a p.106) creu que pot tractar-se d'una indústria per al salaó (3-4 dipòsits connectats), però ja diu que sols és una hipòtesi. El que potser val la pena destacar és que de nou trobem associat el material romà republicà (Campaniana B basicament) amb material ibèric (kalathos, àmfora).

Nº ORDRE: 7.12

NOM JACIMENT: Serra de Sant Mateu.

MUNICIPI: Premià de Dalt (Teià) (Mapa nº 4).

SITUACIO: Prop de l'Ermita de Sant Mateu, sobre la Serra.
498 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: No es coneixen estructures.

DESCRIPCIO MATERIALS: Es coneixen alguns materials prehistòrics en aquest turó (silex, etc..). Prop de l'ermita s'han trobat restes de ceràmiques ibèriques i romanes. Actualment prospectant s'hi troba especialment tègula romana (necròpolis?).

FASES-CRONOLOGIA: Indeterminable.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a p. 109, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Els materials recuperats no són massa significatius. Cal dir, però, que per aquest punt passa un camí de notable antiguitat, que comunica les diferents valls de la zona, i que possiblement pot remuntar-se a època romana o, fins i tot, pre-romana.

VALORACIO: Jaciment amb associació de material ibèric i romà, en un lloc ben elevat.

Nº ORDRE: 7.13

NOM JACIMENT: Can Roig (Corma S.A.).

MUNICIPI: Premià de Dalt (Mapa nº 4).

SITUACIO: Camp a prop d'uns hivernacles (Can Roig), arran del Camí del Mig. 30 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: No es coneixen estructures..

DESCRIPCIO MATERIALS: Conjunt de materials trobats en superfície: ceràmica comuna ibèrica a torn (6 frags., entre els que destaca un coll de cigne), ibèrica a mà (2 frags.), àmfora ibèrica (8 frags.), àmfora romana (4 fragments amb desgreixant d'olivina, probable Dressel 1), àmfora tarraconesa (24 fragments, Dr. 2/4, i potser Pascual 1), ceràmica comuna romana (4 fragments), 4 fragments de tègula i una bola de fang (COLL 1990).

FASES-CRONOLOGIA: Podem datar aquest conjunt de material dins el moment de la romanització (potser la peça més antiga és el fragment de ceràmica comuna ibèrica amb coll de cigne, dins el s. II a.C.), amb un clar moment republicà (Dressel 1 itàliques). Pervivència com a mínim fins inicis del s. I d.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa superficial.

BIBLIOGRAFIA: COLL 1990, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Per la seva proximitat, podria tractar-se del mateix jaciment que la "Isla Fantasia" (nº 7.6), també amb material superficial (i Campaniana B).

VALORACIO: Assentament indeterminable, però amb un material que indica romanització, almenys incipient.

Nº ORDRE: 7.14

NOM JACIMENT: Jardí Park.

MUNICIPI: Premià de Dalt (Mapa nº 4).

SITUACIO: Sota el camí de Sta. Anna i sota l'actual autopista A-19. A uns 200 m. al Sud-Oest de l'ermita de St. Anna, en el vessant. Actual c) Ronda Mistral, urbanització "Jardí Park". 60 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Jaciment aparegut en construir-se unes vivendes unifamiliars. Les estructures aparegudes consisteixen en sis sitges i diversos

abocadors. Els abocadors eren simples rases obertes al substrat, colmatades de material. Cinc de les sitges, que aparegueren seccionades per la màquina excavadora, foren amortitzades també com a abocadors. Una sisena (sitja nº 3) es deixà buida ja en època antiga, i s'anà omplint amb l'arrossegament de terres i materials. No es localitzaren restes arquitectòniques (COLL-CAZORLA-MONTLLLO en premsa (B)).

DESCRIPCIO MATERIALS: Els materials (actualment en estudi, agraïm a R. Coll les dades que personalment ens ha avançat) ofereixen un conjunt homogeni de material datable entre finals de s. II a.C. i el 100 d.C. aproximadament. No hi havia, però, diferenciació estratigràfica entre els materials de les diverses èpoques, sinó que hi havia un únic conjunt de materials d'abocament, realitzat en un únic moment (lògicament, de finals del s. I d.C.). Entre el material podem destacar la presència com a ceràmica fina de: poca Campaniana A, Campaniana A Tardana, Campaniana B, Campaniana B-oïde, Campaniana C, produccions emporitanes de vernís negre (imitacions de "B"), T. S. Aretina, T. S. Sud-Gàl·lica, T. S. Hispànica (escassa) i T. S. Clara A1 (d'una cronologia com a màxim del 100 d.C.). Entre el material amfòric destaca l'àmfora Dressel 1A.

Hi ha un volum molt important de material ibèric (especialment a la sitja 1, la més gran). Entre aquest material destaquen les peces comunes (algunes amb coccio molt bona, d'altres ja de factura més tardana), i una important presència de peces fetes a mà.

Com a element significatiu cal destacar la troballa d'un fragment de dolium romà amb una estampeta: es tracta d'una estampeta amb caràcters ibèrics (5 signes). No es tracta d'un grafit, posterior a la coccio, sinó d'una veritable estampeta ibèrica. Els signes estan situats dins una cartela rectangular amb els angles lleugerament arrodonits (fig. 10).

FASES-CRONOLOGIA: Les sitges foren amortitzades a finals del s. I d.C.. El material de l'amortització (i el dels abocadors), però, presenta un conjunt de materials molt homogeni: un conjunt datable entre la segona meitat del s. II a.C.. i el 100 d.C. aproximadament. Es tracta per tant d'un material provinent d'un lloc, cal pensar que proper, que entorn l'any 100 es reforma o es destrueix i es dipositen les restes aquí.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavació de R. Coll i Isabel Carpio el 1988.

BIBLIOGRAFIA: COLL-CAZORLA-MONTLLLO, en premsa (B).

OBSERVACIONS: Es difícil esbrinar la datació original de les sitges. El fet que estiguin amortitzades a finals del s. I d.C. pot fer-nos pensar en una cronologia ja dins el s. I d.C.

Cal destacar la troballa en el reompliment d'una de les sitges d'un únic fragment de vernís negre, que correspon probablement al Taller de Roses. Al tractar-se d'un únic fragment, no creiem que en l'estat actual del coneixement d'aquest jaciment pugui modificar la seva cronologia inicial, si bé és una informació a tenir en compte.

VALORACIO: Es tracta d'un jaciment molt interessant, més que per ell mateix (bàsicament un lloc que s'ha utilitzat com a abocador, després de ser una àrea d'enmagatzematge en sitges), perquè ens testimonia la proximitat a aquest indret d'un assentament que va existir des de segona meitat o finals de s. II a.C. fins a finals del s. I d.C.. Aquest hàbitat, de l'ibèric final (material clarament de filiació indígena), va perviure fins com a mínim el 100 d.C., quan probablement fou remodelat profundament. Encara que no podem conèixer amb tota seguretat on estava emplaçat aquest hàbitat, la proximitat d'aquest punt a l'àrea de Sta. Anna i Can Nolla (jaciment nº 7.7), d'una cronologia paral·lelitzable, pot ser molt significativa.

NOM JACIMENT: Rajoleria Robert.

MUNICIPI: Vilassar de Mar (Mapa nº 4).

SITUACIO: A la plana davant el mar. En aquest indret hi havia una rajoleria. Actualment és una zona semi-urbana, on s'hi ha construït un carrer transversal que ha malmés lamentablement el jaciment. 10-20 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Encara que es tracta d'un únic jaciment, les restes arqueològiques han aparegut disperses en diversos sectors, que són els següents:

1- Rajoleria. Zona Est - Sud-Est: Necròpolis amb més de 100 tombes d'inhumació i incineració. Els enterraments aparegueren entre 1 m. i 2.50 m. S'identificaren enterraments de sis tipus (PREVOSTI 1981a p.173-178): cadaver amb pedra sota el cap, sense ofrenes; dins caixa de fusta; enterrament de tègules, alguns amb aixovar; en àmfora; en urna cinerària; en fossa. El material aparegut en els enterraments es conserva barrejat amb el d'altres sectors. De tota manera coneixem alguna dada de material només de la necròpolis: RIBAS (1932) cita ceràmica indígena i una ampolla de vidre amb cendres a l'interior. També posteriorment es descriu la troballa de ceràmica ibèrica del s. II a.C. i altres enterraments (SERRA RAFOLS ET ALII 1945). Sembla que en tot aquest sector va apareixer gran quantitat de ceràmica ibèrica.

2- Rajoleria. Zona del forn i bòbila: Aquí aparegueren estructures constructives. Es trobaren moltes restes de parets i calç, algunes tancant espais pavimentats amb *opus signinum*, destruïdes després. Va exhumar-se també un dipòsit de planta rectangular (fig. 12.1), de 5.8 m x 4 m. x 1.5 m., recobert a l'interior de *signinum*. Tenia adosat un altre petit dipòsit de planta quadrada de 1 m. quadrat. Finalment van apareixer uns fonaments d'un espaiòs edifici, amb grossos carreus i peces amb motlures corresponents a una gran cornisa de pedra picada. Es trobaren també restes d'estucs pintats, i tres *dolia* quasi sencers *in situ*. (PREVOSTI 1981a p. 174).

* Tant de la necròpolis (Rajoleria), com de les estructures (Bòbila-forn) coneixem la troballa de diversos materials, barrejats, que no sabem a quins dels dos sectors corresponen. Es tracta del següent material (PREVOSTI 1981a p. 175-178):

- Ceràmica ibèrica o republicana del s. II a.C. (citada per SERRA RAFOLS ET ALII 1945 i RIBAS 1952).

- 1 frag. de vora i fons de tassa de ceràmica comuna grisa, de tradició ibèrica, amb una nasa.
- Amfora romana: documentada la forma Dressel o Dressel-Pascual 1, Dressel 2, i Dressel 20 o 25.
- Una romana de bronze i un caparró humà de 6 cm. que segurament era de la mateixa peça.
- Un anell de coure.
- Claus i passadors de bronze, sívelles, etc..
- Una base de columna de marbre blanc.
- Un capitell de 25 cm. de diàmetre per 21 cm. d'alçada.

3- En una nota del seu Arxiu, Ribas explica la troballa d'una sitja de 1.75 m. de fondària, 1.20 m. de diàmetre intern i 0.85 m. de diàmetre a la vora. Estava plena de teules, *imbrices* i vasos a torn de ceràmica grollera (PREVOSTI 1981a p. 177).

4- Tintoreria. Sepultures de tègula a 2 m. de profunditat. Hi havia ceràmica romana una mica més enllà (BURJACHS ET ALII 1987).

5- Teuleria del Torrent del Porxo. Necròpolis amb enterraments de tègula, menys un en caixa de plom. També van apareixer restes constructives d'època tardana: un gran *dolium*, de 1.3 m. de diàmetre, aparegut a 2.5 m. de profunditat, ple de teselles de marbre sense utilitzar.

6- Paret dels Moros. Paret interessant, que presenta pels seus voltants ceràmica romana en superfície (BURJACHS ET ALII 1987).

7- Sector del Poliesportiu Municipal. Zona excavada d'urgència els anys 1987-88. Més aviat es tractà d'una delimitació, doncs no s'excavà els nivells inferiors de les estructures aparegudes, i el que es feu fou obrir petites cales en diversos punts (més de 10) que documentaren les següents estructures: un paviment d'*opus signinum*, amb una fonamentació de mur, tres paviments més de *signinum*, un d'ells amb restes de la banqueta del mur, i quatre murs més, un formant angle d'habitació. Tres d'aquests murs (i el que forma angle), pertanyen a un nivell inferior al dels paviments, a una fase anterior (MARQUES 1987). El 1988, aparegué un nou paviment de *signinum*, amb una depressió al mig, un clot, que s'interpretà com el lloc per dipositar un *dolium*, però que també podria ser un dipòsit relacionat amb el ví (amb *umbus* central). També va apareixer el fons d'un *dolium* i restes de més murs i habitacions (VICENTE 1988)

* El material aparegut en aquestes excavacions no pertany a estrats clars, sino a estrats d'amortització (donat que sols es delimità el jaciment, no s'excavaren els nivells inferiors). El nivell "C", el que recobreix les estructures (i el

més antic excavat), és un nivell d'abocament que té materials datables fins el s. V d.C. però té també alguns materials interessants: 1 frag. informe de Campaniana B, 1 frag. T.S. Itàlica, T.S. Hispànica, T.S. Clara A, T.S. Clara D, Parets fines i material ibèric.

Aquest material ibèric consisteix en 16 fragments de ceràmica grisa ibèrica (costa catalana, etc..). 1 frag. de ceràmica comuna ibèrica. El més interessant, però, és que dos dels fragments (un frag. de grisa ibèrica, i la olla de cuina) presenten dos grafitos.

- Aquestes estructures foren en bona part destruïdes per la construcció d'una avinguda transversal. Tot i les gestions, es destruïren sense excavar-se els nivells inferiors. Els membres de l'A.E.C.C. recolliren alguns materials i documentaren fotogràficament algunes estructures. Entre el material conservat del lloc hi ha:

- Campaniana B: F. Lamb. 5.
- Ceràmica comuna ibèrica, àmfora ibèrica, i ceràmica ibèrica a mà.
- T.S. Aretina, T.S. Sud-Gàl·lica, T.S. Clara A, comuna romana.
- Diversos *pondera* i fusaioles.

Encara ara recurrent el lloc es recull en superfície abundant material arqueològic, especialment de filiació ibèrica tardana.

FASES-CRONOLOGIA: Donada la precarietat de la informació, és molt difícil pronunciar-se respecte el moment inicial del jaciment. El contexte de material republicà (amb ceràmica comuna ibèrica, el grafit, Campaniana B, i ibèrica a mà) fa pensar en una cronologia d'inicis de s. I a.C. El final pot situar-se bastant bé en el s. V d.C. gràcies a les excavacions recents.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials des dels anys 30. Els anys 50 es destrueix gran part de la necròpolis i les estructures. Els anys 1987-88 s'efectuaren excavacions d'urgència que constataren l'existència d'un jaciment encara important. Malauradament les recents construccions poden haver acabat definitivament amb les restes arqueològiques.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1932, SERRA RAFOLS ET ALII 1945, PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987, MARQUES 1987, VICENTE 1988, COLL-CAZORLA 1992 p. 6-8.

OBSERVACIONS: L'indret antigament s'anomenava "Fosses", topònim ben indicatiu. Es de destacar també la troballa prop de la rajoleria d'una urna del Bronze Final, de la qual no es tenen més notícies (BURJACHS ET ALII 1987).

VALORACIO: Com a mínim en aquest ampli sector hi existia una possible *villa*, o nucli rural, i una gran necròpolis. No coneixem bé la seva cronologia, però hi ha indicis des d'època republicana (amb importants materials ibèrics) fins a Baix Imperial.

Nº ORDRE: 8.2

NOM JACIMENT: Can Vilalta (mil.liari de Vilassar).

MUNICIPI: Vilassar de Mar (Mapa nº 4).

SITUACIO: Camp arran del mateix Camí del Mig, a l'esquerra de la carretera Vilassar-Argentona. L'àrea que ocupa el jaciment és tant per sobre com per sota del Camí. 35 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Es tracta d'un únic jaciment, que engloba diverses troballes:

- A la finca de Can Vilalta el 12-06-1954 fou descobert un mil.liari romà *in situ*. Al costat del mil.liari hi havia una paret de 60 cm. d'amplada, i paral.lela a ella, a 9 m. de distància, en corria una altra. Es tractava de les vores de la via (fig. 13.1). Al costat del mil.liari es van trobar restes d'una placa de bronze, que devia haver estat aplicada a la columna. S'hi trobà també una moneda de plata de Tiberi, un bronze de Trajà, i un de Gal·liè.

El mil.liari, estudiat recentment (FABRE ET ALII 1984 p. 216-218), es datable en els anys 9-8 a.C.. Està realitzat amb gres de Montjuïc, i presenta una base paral.lelípida sobre la qual hi ha el cos cil.líndric característic (de 55 cm. de diàmetre). L'alçada total és de 2.07 m. La inscripció del mil.liari anomena a la via com a "Via Augusta". Cal destacar que aquest miliari estava situat *in situ* a uns 90 m. del Camí del Mig, en una feixa. Per tant en aquest punt la Via Augusta i el Camí del Mig no coincidien plenament.

- Al voltant de la via, en el camp del Sr. Vilalta, va apareixer una àrea de necròpolis (fig. 13.1). Es coneix l'existència de 22 tombes de diversos tipus: 18 en tègula, 3 en fossa, 1 cista de pedra. També es coneixen dos monuments funeraris (de 6 x 6 m. i 5 x 5.25 m. respectivament) construïts de parets de pedra amb mamposteria i un d'ells pavimentat amb *signinum* (PREVOSTI 1981a p. 180).

- Sota el Camí del Mig Ribas localitzà restes de parets, i posteriorment un dipòsit, fet amb parets de maçoneria arrebossades amb morter de calç i sorra

de riera, de planta rectangular (4.6 x 2.8 m., parets de 0.50 m.), pavimentat interiorment d'*opus signinum* rosat (fig. 13.2). A uns 6 m. hi havia les restes d'un forn de planta circular de 2 m. de diàmetre intern i parets d'uns 25 cm. de gruix. Era d'una sola peça, fet d'argila molt compacta. Finalment, va trobar-hi restes de nou habitacions, amb parets de maçoneria (fig. 13.3). En el croquis que presenta s'observa una disposició entorn un passadís de 2.10 m. d'amplada als costats del qual es distribueixen les cambres. No sabem res del material que hi aparegué (PREVOSTI 1981a p. 180-81).

- Prop també de Can Vilalta, tocant al Camí del Mig, es destruïren en fer unes feixes unes parets de pedra i calç, amb paviments d'*opus testaceum*. També s'escapçà un *lacus*. Es trobaren diverses *dolia* de gran volum, àmfora, ceràmica comuna, ceràmica grollera d'ús domèstic (olles, cassoles), T. sigil.lata, tègula, imbrex, restes de conducció d'aigua, molins de mà, restes d'estuc. A la planta dibuixada per Ribas (fig. 13.4) és poden observar nou habitacions, una de les quals està pavimentada amb *signinum*, i una altre té un dipòsit també recobert de *signinum*.

FASES-CRONOLOGIA: Les dades cronològiques que tenim es redueixen a la datació del mil.liari, i per associació a les estructures amb ell relacionades (via i potser les primeres sepultures de la necròpolis). Aquesta datació, en edat Augustea, podria potser ser extrapolable a les altres estructures (on sabem que hi fou trobada sigil.lata). No es més però que una suposició bastant hipotètica.

Les monedes trobades prop del mil.liari, i les tombes Baix Imperial, ens indiquen la pervivència de l'hàbitat, o almenys la freqüentació de l'indret.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa fortuïta el 1954, a partir de la qual M. Ribas va efectuar diversos sondejos i excavacions.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987, COLL-CAZORLA 1992 p. 3-6.

OBSERVACIONS: El traçat de la Via Augusta litoral, que sempre ha estat identificat amb el traçat del Camí del Mig (per exemple CLARIANA 1990), no sempre correspon exactament al traçat d'aquest camí posterior. És probable que hi hagi coincidència en bastants trams, però també hi ha desplaçaments, com és normal en qualsevol ruta viària del món antic que perviu i continua utilitzant-se al llarg dels segles. El cas de Can Vilalta en seria un bon exemple.

VALORACIO: No hi ha estructures republicanes, però precisament per la importància de la dada arqueològica (testimoni d'una important obra d'infraestructura d'època augustea, bé sigui original o bé una important refecció), val la pena recollir-la aquí.

Nº ORDRE: 8.3

NOM JACIMENT: Necròpolis Can Tolrà.

MUNICIPI: Vilassar de Mar (Mapa nº 4).

SITUACIO: Prop. del Torrent de la Laia, a la zona anomenada "Els Sants Joans". 10 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Sembla que en aquesta propietat, cap als anys 50, van trobar "unes tombes i restes d'àmfores", de les que avui en dia no en resta res. El propietari conserva un fragment de coll i llavi d'àmfora Dressel 1B (COLL-CAZORLA 1992 p. 6).

FASES-CRONOLOGIA: Cal pensar en una cronologia dins la primera meitat del s. I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa fortuïta.

BIBLIOGRAFIA: COLL-CAZORLA 1992.

OBSERVACIONS: La descripció del propietari de la finca fa pensar més aviat en una àrea de necròpolis, sense que és localitzessin restes d'hàbitat. De tota manera, cal tenir en compte que es tracta d'una informació bastant reduïda.

VALORACIO: Tot i que coneixem sols una peça arqueològica que podria provindre d'aquest jaciment, hem de pensar que ens trobem davant una àrea de necròpolis. La cronologia de l'única peça coneguda és republicana.

Nº ORDRE: 8.4

NOM JACIMENT: Ancoratge de Vilassar/Cabrera.

MUNICIPI: Vilassar de Mar/Cabrera de Mar.

SITUACIO: L'ancoratge ocupa l'extensió que va des de la desembocadura de la riera d'Argentona fins a l'alçada de l'Ajuntament de Vilassar de Mar. Les troballes de material amfòric es situen entre els 4 m de profunditat fins els 15 m., si bé el major

nombre de troballes es situa entre els 10-15 m. de profunditat.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: L'ancoratge té un origen totalment natural, i està constituït entorn les barres rocoses que segueixen paral·lelament la costa en aquest punt, a uns 7-9 m. de profunditat. Sembla tractar-se de platges tirrenianes fossilitzades. A la zona de Vilassar s'anomena "el Turó del Cintet", i a Cabrera "les Lloses". En aquestes barres podrien ancorar fàcilment els vaixells (MATAMOROS 1991 p. 87).

DESCRIPCIO MATERIALS: En les diferents prospeccions submarines s'han recollit com a mínim 149 peces amfòriques, de les quals: 3.36 % són àmfora ibèrica Mañá B-3, 0.68 % PE-22, 2.01 % Mañá E, 4.70 % Greco-Itàliques, 18.80 % Dressel 1A, 16.1 % Dressel 1B, 10.73 % Dressel 1C, 8.72 % Pascual 1, 17.44% Dressel 2/4, 3.36 % Haltern 70, 5.36 % Dressel 7/11, 4.70 % Dr. 20, 2.68 % Dr. 30, 0.68 % Africanes, 0.68 % Tardanes (MATAMOROS 1991 p. 90).

A part d'aquests materials, sabem que han aparegut a l'ancoratge algunes peces de Dressel 1 Laietana (però no Laietana 1), i de *dolia* ((MATAMOROS 1991 95 i 96).

FASES-CRONOLOGIA: L'ancoratge va començar a funcionar ja en època ibèrica plena, i continuà com a mínim fins al Baix Imperi. El moment on sembla documentar-se més activitat, però, és en el període entre la segona meitat de s. II i mitjans de s. I a.C., coincidint amb les importacions de ví Itàlic en àmfores Dressel 1. També el moment d'exportació de ví laietà (sobretot en contenidors Pascual 1 i Dressel 2/4), sembla ser un moment de gran activitat. A partir d'aquest moment, i degut en part al possible canvi en les formes de transport i emmagatzematge dels productes per via marítima (i l'utilització de *dolia* per a aquesta feina), les dades que tenim són menors.

ACTUACIONS REALITZADES: El CRIS hi efectuà prospeccions als anys 60, i a la zona de Cabrera els anys 70-71. També els aficionats de Vilassar-Premià hi han anat recollint peces els anys 60-70 i 1983-84, guardades al Museu de Premià. El 1984-86 s'efectuà la Carta Arqueològica Submarina de la comarca, on es recollí més material i d's'identificà l'ancoratge.

BIBLIOGRAFIA: PASCUAL 1981, MATAMOROS 1991.

OBSERVACIONS: Aquestes prospeccions efectuades amb motiu de l'elaboració de la Carta Arqueològica submarina, han permès demostrar l'origen natural d'aquestes barres rocoses submarines, que en alguns casos

havien estat identificades coma vies romanes enfonsades pels canvis de nivell del mar.

VALORACIO: Es tracta d'un ancoratge on s'efectuaven les tasques de càrrega i descàrrega dels productes destinats al comerç marítim. Les condicions de la costa, sense ports naturals però relativament ben protegida dels vents més perillosos, permetia aquest ancoratge.

Els materials presents a l'ancoratge mostren la importància del comerç del ví, tant sigui en la seva vessant importadora en època republicana, com exportadora després.

NO ORDRE: 9.1

NOM JACIMENT: Can Miqueló.

MUNICIPI: Vilassar de Dalt (Mapa nº 4).

SITUACIO: Vessant esquerra de la riera de Salvat. Sobre mateix de l'A-19. 55 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En fer els fonaments per bastir uns hivernacles, foren descobertes unes estructures: una gran habitació de 12 m. x 12 m. de superfície, recoberta per *opus signinum*. La paret més al Sud, que corria en direcció E.-O., paral·lela al Camí del Mig, continuava cap a l'Oest fins a mesurar 40 m. (PREVOSTI 1981a p. 135-136).

DESCRIPCIO MATERIALS: Ha aparegut en superfície i entre les terres molta tègula, *imbrices*, 2 fragments de T.S. Sud-gal·lica, T.S. Clara A, i àmfora.

FASES-CRONOLOGIA: Probablement Alt-Imperial, però la presència d'un paviment de *signinum* pot indicar una cronologia una mica anterior.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa fortuïta.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: L'existència d'una paret de 40 m. que corria en direcció E-O., paral·lela al Camí del Mig, ens fa pensar si no estem davant de la paret de la pròpia via romana, com sabem que existia uns metres més enllà al jaciment de Can Vilalta (8.2).

VALORACIO: Sembla tractar-se d'un nucli de caire productiu més que no pas residencial.

NO ORDRE: 9.2

NOM JACIMENT: Ca l'Estrany.

MUNICIPI: Vilassar de Dalt (Mapa nº 4).

SITUACIO: Dins l'actual finca de "les Ginesteres", a 1 km. al Nord del poble. 300 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Segons RIBAS (1952) hi ha restes d'habitacions disperses ibèriques.

DESCRIPCIO MATERIALS: No es coneixen.

FASES-CRONOLOGIA: Ibèric.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1952, SANMARTI 1986, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: La masia de Ca l'Estrany fou enderrocada anys enrera. Ara és una torre d'estiueig. Els membres del Museu de Vilassar, que han prospectat la zona, mai hi han trobat res, ni tampoc s'hi trobà res al realitzar la carta arqueològica.

VALORACIO: No tenim elements. Podria tractar-se d'un tipus d'hàbitat ibèric dispers, de molt reduïdes dimensions, que no ha deixat ja més testimonis. És un jaciment dubtós, però.

Nº ORDRE: 9.3

NOM JACIMENT: Cementiri de Vilassar de Dalt (Camí de la Cisa).

MUNICIPI: Vilassar de Dalt (Mapa nº 4).

SITUACIO: Zona compresa entre el Camí de la Cisa i una recent urbanització, en un sector entre dos torrents. 125 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Necròpolis en caixes de pedra de tipus bastant groller (almenys s'identificaren uns 8 o 10 individus, però n'hi havia més), situada a la zona baixa.

A la part alta (a uns 100 m. del Santuari de la Cisa) Ribas hi trobà el 1936 els fonaments d'una habitació de 3.56 per 4.20 m., amb parets de 0.50 m. de gruix, que s'interromp per apareixer trossos d'altres parets molt atropellades i fragments d'*opus testaceum* (PREVOSTI 1981a p. 139-140).

DESCRIPCIO MATERIALS: Els materials apareguts a la zona de la necròpolis són els següents (PREVOSTI 1981a p. 138-140):

Ceràmica fina:

* Campaniana B: 1 frag. informe.

* Imitació local de Campaniana B: imitacions amb la pasta grisa tova, de vegades no gaire ben depurada, recoberta d'una mena d'engalba negra o vernís molt dolent i mal cuit, que sovint es perd. Aquestes imitacions són del tius de les localitzades a Can Madà, un forn (nº 13.10). S'han trobat: 2 frags. vora F. Lamb. 5; 1 frag. vora F. Lamb. 1; 1 frag. peu F. Lamb 5, 6 o 7; 1 frag. vora; 7 frags. informes.

* T.S. Clara A (5 frags., 1 imitació).

Ceràmica comuna:

* Comuna ibèrica: 2 frags. vores d'olles tipus V. 3, de tradició ibèrica, amb un bocellet sota la vora; 1